

GREENPEACE

SAYI #163

“SOYUMUZU
TÜKETMEKTEN
VAZGEÇİN!”

STOP EXTINCTION

İçindekiler

04

Saygımız sonsuz: Türkiye'nin en yaşlı ağaçları

Türkiye'nin hayranlık uyandırıcı doğal hazinelerinden bir tanesi de ormanlar ve o ormanların saygıda kusur etmediğimiz yaşlı ağaçları. Bugün en güzel kıyafetlerimizi giyiyoruz ve 4115 yaşındaki büyüğümüzden başlayarak anıt ağaçlarımızı dolaşıyoruz.

300 dron, tek mesaj: HAREKETE GEÇİN!

ABD Başkanı Joe Biden da dahil olmak üzere dünya liderleri sağlık, iklim ve doğa krizlerinin masaya yatırıldığı G7 zirvesine katılmak için Cornwall'da bir araya geldi. Bu, Birleşik Krallık'ın iklim eylemine öncülük etmesi için bir fırsattı. Greenpeace bu anı, güçlü ve basit bir mesaj göndererek dünya liderlerini selamlamak için kullandı.

06

Denizlerimiz neden can çekişiyor?

Son zamanlarda aşırı artış gösteren müsilaj veya diğer adıyla deniz salyası Marmara'dan başlayıp Ege ve Karadeniz'i de tehdit eden büyük bir soruna dönüşmüş durumda. Denizlerdeki yaşamı ve biyolojik çeşitliliği de olumsuz etkileyen bu büyük tehlike, güzel denizlerimizi insan eliyle ne hale getirdiğimizi bir tokat gibi yüzümüze çarpıyor. İşte denizlerimizi tehdit eden en temel sorunlar...

08

GREENPEACE BÜLTEN

Yerel Süreli Yayın

İmtiyaz Sahibi

Greenpeace Akdeniz
Basım ve Tanıtım
Hizmetleri Ltd. Şti. adına
Barış Bilgen

Genel Yayın Merkezi

Meşrutiyet Mah. Ebe Kızı Sok.
No:16 / B28 Şişli/ İstanbul
Tel: +90 212 292 76 19
Faks: +90 212 292 76 22

Genel Yayın Yönetmeni

Barış Bilgen

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Gökhan Çevik

Editör

Nilay Vardar

Baskı

Printworld Matbaa San. Tic. A.Ş.

Grafik Tasarım ve Uygulama

F₂O Reklam ve Tanıtım

Dağıtım

PTT

Kapak fotoğrafı

© Greenpeace

GREENPEACE

ENDONEZYA ORMANLARINDA BÜYÜK ZAFER

Yerli toplulukların ormanlarının palm yağı için kesilmesini önlemek için yıllarca sürdürdüğü mücadeleden sonra, Batı Papua eyalet hükümeti 320.000 hektarın üzerindeki 14 ruhsatı iptal etti (Bu, Lüksemburg'dan daha büyük bir alan anlamına geliyor). Greenpeace Endonezya, Papua projesi için 2007'den beri Güney Sorong bölgesindeki Knasaimos kabilesiyle birlikte çalışıyor ve elde edilen bu başarıyı büyük bir zafer olarak tanımlıyor.

Saygımız sonsuz: Türkiye'nin en yaşlı ağaçları

Türkiye'nin hayranlık uyandırıcı doğal hazinelerinden bir tanesi de ormanlar ve o ormanların saygıda kusur etmediğimiz yaşlı ağaçları. Bugün en güzel kıyafetlerimizi giyiyoruz ve 4115 yaşındaki büyüğümüzden başlayarak anıt ağaçlarımızı dolaşıyoruz.

© Nathalie Bertrams / Greenpeace

Türkiye'nin şaşırtıcı çeşitliliğe sahip doğasını daha da muhteşem kılan pek çok anıt ağaç var. Daha fazlasını keşfetmek ve bilgi sahibi olmak isterseniz, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın anitagaclar.gov.tr adresini ziyaret edebilirsiniz. Belki sizin bulunduğunuz yere yakın büyük bir ağaç vardır ve ziyaretine gidip, kadim dallarının altında soluklanırken doğanın mucizelerinin sessizce büyüdüğünü hissedersiniz.

Fotoğraflar: anitagaclar.gov.tr

Zonguldak'ın Alaplı İlçesi'nde bulunan bu kadim taxus baccata, nam-ı diğer porsuk ağacı, mini mini bir filiz olarak hayat bulduğunda, Orta Bronz Çağı başlamak üzereydi. 23 metre boyundaki bu kıymetli büyüğümüz, Anadolu'nun bilinen en yaşlı ağacı ve dünyanın en yaşlı beş ağacından biri olmasına rağmen hayatının baharında! Her şey yolunda giderse 4000 yıl daha yaşayacağı öngörülüyor.

Antalya Kumluca'da bir sedir ambar katran (cedrus libani) ağacı var ve 2327 yaşında. Toros Dağları'nın bir yamacında serpilen 25 metrelik bu ağaç için yerel ağızda şöyle de diyebiliriz: "Huna bakıveren gocu-man!" Dibeek Tabiat Koruma Alanı sınırları içinde bulunan bu sedir, ikinci durağımızdı. Hazır Akdeniz bölgesindeyken üçüncü büyüğümüze doğru yola çıkalım.

Kahramanmaraş'a geldik. Onikişubat İlçesi'nde 19 metre boyunda bir doğu çınarı (platanus orientalis) var. Gövdesi 7.6 metre. Yaşı 2280. Bu demek oluyor ki bu çınar henüz ilk fotosentezini yaparken, Persler bu bölgeyi yönetiyordu.

Konya Taşkent'te kendi türünde Türkiye'nin en yaşlı olan bir ağıl ardıç (jeniperus foetidissima) ağacı var. Tam 2001 yaşında. 22 metre boyunda. 10-11 kişi elele tutuşarak gövdesini sarabiliyoruz. Güzel kokan yapraklarını kışın da dökmüyor, erozyonu önüyor. Kadim ardıç ile vedalaşıp son büyüğümüzü ziyaret etmek üzere Samandağ'a gidiyoruz.

Bugün ziyaretine gittiğimiz ikinci yaşlı doğu çınarı, Hatay Samandağ'da. 2000 yaşında. Boyu 17 metre, gövdesinin çapı ise 7.5 metre. Yanına gelip birlikte fotoğraf çektireni bol.

300 dron, tek mesaj: HAREKETE GEÇİN!

ABD Başkanı Joe Biden da dahil olmak üzere dünya liderleri sağlık, iklim ve doğa krizlerinin masaya yatırıldığı G7 zirvesine katılmak için Cornwall’da bir araya geldi. Bu, Başbakan Boris Johnson’ın bu yıl ev sahipliği yapacağı iki küresel toplantının ilkiydi ve Birleşik Krallık’ın iklim eylemine öncülük etmesi için bir fırsattı. Greenpeace bu anı, güçlü ve basit bir mesaj göndererek dünya liderlerini selamlamak için kullandı.

Greenpeace Birleşik Krallık, G7 zirvesine katılmak için Cornwall’a gelen dünya liderlerine muhteşem bir mesaj verdi. Bu mesaja ikonik hayvanların hareketli 3D görüntüleri damgasını vurdu. Nefes kesen görüntüleri oluşturmak için ilk kez 300 ışıklı dron kullanıldı. Dünyanın dört bir köşesinden seyahat ederek Cornwall’a geldiği görülen hayvanların verdikleri mesaj ise son derece açıktı: “NESLİMİZİ TÜKETMEKTEN VAZGEÇİN VE ŞİMDİ HAREKETE GEÇİN.”

Greenpeace aktivistleri aynı zamanda ABD Başkanı Joe Biden Birleşik Krallık’a Air Force One ile inerken bir protesto da düzenledi.

Bu barışçıl eylem kapsamında çekilen video da son derece etkileyiciydi. Film seslendiren çocuklar “Umarız çok geç değildir” ve “Umarız büyükler hayvanlar ve insanlar için ormanları korurlar” gibi güçlü mesajlar verdiler. Çocukların daha iyi bir dünya için besledikleri umutları duymak, biz yetişkinler için çok duygulandırıcı bir deneyim... Çocukların sesleri önümüzdeki 100 yıl içinde onlara nasıl bir dünya bırakacağımızı düşünmemiz için gerçek bir ders niteliği taşıyor.

DENİZLERİMİZ NEDEN CAN ÇEKİŞİYOR?

Son zamanlarda aşırı artış gösteren müsilaj veya diğer adıyla deniz salyası Marmara'dan başlayıp Ege ve Karadeniz'i de tehdit eden büyük bir soruna dönüşmüş durumda. Denizlerdeki yaşamı ve biyolojik çeşitliliği de olumsuz etkileyen bu büyük tehlike, güzel denizlerimizi insan eliyle ne hale getirdiğimizi bir tokat gibi yüzümüze çarpıyor. İşte denizlerimizi tehdit eden en temel sorunlar...

Marmara Denizi bir süredir alarm veriyor. Alışılmadık miktarda artış gösteren müsilaj veya diğer adıyla deniz salyası Marmara'dan başlayıp Ege ve Karadeniz'i de tehdit eden büyük bir soruna dönüşmüş durumda.

Müsilaj, Marmara Denizi gibi kapalı denizlerde zaman zaman ortaya çıkan bir salgı. Prof. Mustafa Sarı BBC'ye yaptığı açıklamada bu salgıyı "Denizdeki biyolojik üretimin başlangıcını, ilk basamağını teşkil eden fitoplankton dediğimiz mikro alglerin, yani mikroskobik bitkiciklerin aşırı çoğalması sonucu, ortamda vuku bulan bazı şartlara tepki olarak bıraktıkları salgıya müsilaj diyoruz" şeklinde açıklıyor.

Bu oluşumun en büyük sebepleri arasında sanayi atıkları ve evsel atıkların boşaltımı gösteriliyor. Müsilaj, deniz suyuna giren ışığı azaltıyor. Fotosentezin engellenmesi dip canlılarının ölmesi olasılığını getiriyor. Müsilaj nedeniyle biyolojik çeşitlilikteki azalma Marmara Denizi'nin yanında Karadeniz ve Kuzey Ege'yi de olumsuz etkiliyor.

Hassaslaşan denizlerimiz için acilen yeni çözümler üretmemiz gerekiyor çünkü denizlerimiz çok fazla tehditle karşı karşıya. Gelin, bu tehditlerin en temel olanlarına hep birlikte göz atalım.

1 İklim Krizi

Sağlıklı ve yaşam dolu okyanuslar iklim krizinin etkilerini sınırlayıp üstesinden gelmek için en önemli savunma mekanizmalarından biri. Biyolojik pompa görevi gören sağlıklı okyanuslar karbondioksiti emiyor. Krill'den balınaya, yosun ormanlarından deniz çayırlarına ve mangrovlara kadar neredeyse tüm okyanus canlıları karbonu soğurup saklayarak atmosferden uzaklaştırmaya ve deniz tabanında depolamaya yardımcı oluyor. Okyanustaki canlılar olmasaydı, atmosferde yaklaşık yüzde 50 daha fazla karbondioksit bulunurdu ve Dünya çok daha sıcak olurdu.

Ulusallararası İklim Değişikliği Paneli (IPCC), geçen yüzyılda deniz seviyesinin küresel ölçekte 10-20 cm yükseldiğini ve bunun ağırlıklı olarak küresel ısınmadan kaynaklandığını, bu yüzyılda ise 40-60 cm daha yükseleceğini belirtiyor. Akdeniz'de ise deniz seviyesinin 19. yüzyıla göre 20 cm yükseleceği öngörülüyor.

Ülkemizin içerisinde yer aldığı Akdeniz Havzası, iklim krizinden en fazla etkilenecek bölgelerden birisi. İklim değişikliğinin küresel ölçekte etkilerine baktığımız zaman, Akdeniz'de gözlenecek sıcaklık artışının genelin üzerinde olduğunu görüyoruz. Akdeniz Havzası'nda küresel ortalamadan 0,4 daha fazla olan ortalama sıcaklık, sanayi öncesi dönemden bu yana yaklaşık 1,4 arttı. Son yirmi yılda ise Akdeniz'de deniz seviyesi 6 cm yükseldi ve deniz suyu asitliği önemli ölçüde arttı¹.

Denizlerimizin karşı karşıya kaldığı tehditlerle mücadelede kararlı olmak çok önemli. Mücadeleye katılın, denizlerimizi hep birlikte koruyalım.

2 Plastik Kirliliği

Dünya artık denizlerin yaşadığı plastik krizinin boyutlarını biliyor. Her dakika bir kamyon dolusu plastik okyanuslara karışıyor. Denizlerdeki plastik kirliliğinin yüzde 80'i kara kaynaklı. Tek kullanımlık plastik üreten şirketler okyanusların sadece 1-2 dakika kullanılan tek kullanımlık plastiklerle bir çöplüğe dönüşmesini umursamıyor ancak hayvanlar sulara karışan bu plastiklere dolanıyor, boğuluyor. Üstelik plastikler tehlikeli ve yutulabilecek kadar küçük mikroplastiklere ayrılabilir, besin zincirine dahil olabiliyor.

Türkiye denizlerinde yaptığımız çalışmaya göre neredeyse her iki balıktan birinde, 10 midye dolmanın 9'unda, 10 kırmızı karidesin 2'sinde mikroplastik var. Ve bunların çoğunluğu tek kullanımlık plastiklerden oluşuyor.

3 Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi ve Planlaması Eksiklikleri (Kıyı Kentleşmesi)

İnsan faaliyetleri sonucunda kıyı çizgisinin çekilmesi, kıyı kentlerini su baskınlarına karşı savunmasız bırakıyor, kıyı ekosisteminin bozulmasına sebep oluyor ve kıyı bölgelerini baskı altına alıyor. İnsan kaynaklı baskının yanında sanayileşme de kıyı bölgelerini tehdit ediyor. Kentleşme ile birlikte insan yerleşmelerinin artış göstermesi, aynı oranda altyapıya duyulan ihtiyacı da artırıyor. Nüfusun artış göstermesi ile birlikte konuta duyulan ihtiyacın da fazla olması kıyı bölgelerinin aşındırılması olasılığını gündeme getiriyor.

4 Petrol Kirliliği

Petrol ve doğalgaz çıkarma çalışmaları sucul yaşamı doğrudan tehdit ediyor. Deniz yaşamını zehirleyen petrol sızıntısı ve kirliliği nedeniyle deniz kuşu gibi canlılar ölüyor. Denizlerdeki petrol sızıntıları, haritalardaki ulusal sınırları takip etmiyor ve tüm yaban hayatını etkiliyor.

Bunun yanı sıra gözle görünmeyen sorunlar da çok büyük: Petrol ve doğalgaz arama çalışmalarında derin deniz balinalarını sağır eden ölümcül sismik patlatmalar kullanılıyor. Bugüne kadar var olmuş, bilinen en büyük beyne sahip ispermeçet balinası vb. türler derin denizlerdeki mürekkep balığıyla beslenmek için inanılmaz derinliklere dalıyor. Bu hayvanlar "sesle" görüyor, yollarını bulmak ve hayatta kalmak için gelişmiş işitme duyularına güveniyorlar. Su altında yapılan patlatma faaliyetleri bu hayvanları sağır edebiliyor veya bölgeden hızlıca kaçmalarına yol açarak şaşkınlıklarına ve kaybolmalarına neden olabiliyor.

5 Türkiye Denizlerinde Kirlenme Sorunu (Atık Boşaltımı)

Türkiye denizleri de diğer dünya deniz ve okyanusları gibi kronik kirlenme etkisi altında. Bu kirlenmede evsel atıklar, kara kökenli kirlenme önemli bir rol oynuyor. Arıtılmamış atıkların deniz ortamına verilmesi birçok kıyı alanında devam ediyor. Kara kökenli kirlenme en fazla Marmara Denizi'nde. Kirlenme nedeniyle, başta Marmara olmak üzere, denizlerimizde azoik-ölü noktalar oluşmaya başladı².

6 Balıkçılıkla İlgili Problemler (Yasadışı ve Kayıtdışı Balıkçılık, Aşırı Balık Avcılığı, Hayalet Ağlar/Kayıp Av Araçları)

Denetimin olmadığı açık denizler, büyük gemiler tarafından talan ediliyor. Bu endüstriyel av gemileri, denizlerde trol ağı gibi yıkıcı yöntemler kullanarak tarla sürer gibi deniz yatağını tarıyor, kompleks habitatlar deniz tabanıyla birlikte yok oluyor. Hepimizin yakından bildiği kaplumbağa, albatros, yunus ve denizotı gibi okyanus

canlıları yıkıcı balıkçılık faaliyetleri tehlikesiyle karşı karşıya.

Aşırı avlanma sonucu birçok tür popülasyonu önemli zararlar görüyor; uskumru, ringa ve sardunya gibi iyi bilinen türler de buna dahil. Kaza sonrası başka balıkların da avlanması anlamına gelen “yan avlanma” sonucunda binlerce yıllık mercanlardan, oltaya takılan nesli tükenmekte olan kaplumbağa ve albatroslara, ağlara dolanan yunus ve balinalara kadar her deniz canlısı zarar görüyor. Her yıl 300.000 balina ve yunus, av ağılarıyla “kaza sonucu” öldürülüyor.

Birleşmiş Milletler, 30 yıl önce Greenpeace'in kampanyasının ardından büyük ölçekli akıntı ağlarını (2,5 kilometreden uzun) yıkıcı etkileri nedeniyle yasakladı. Bu ağlar, açık denizde birkaç kilometrelik bir alanı kaplayarak önüne gelen her şeyi kapabiliyor. Yunuslar, balinalar, köpekbalıkları, deniz kaplumbağaları ve nesli tükenmekte olan diğer deniz canlılarını hedefinde olmamasına rağmen öldürebiliyor. Bu ağlardan biri denize atıldığında ya da denizde kaybolduğunda, “hayalet ağı” olarak deniz canlılarını tuzağa düşürmeye devam ediyor.

7 Yabancı Türlerin Girişi ve Yeni Sorunlar

İstilacı yabancı türler, doğal alanlarının dışındaki yerlere giren ve oradaki biyoçeşitliliği olumsuz yönde etkileyen türlerdir. Son yıllarda Akdeniz başta olmak üzere Türkiye denizleri birçok yabancı türün yaşam alanı oldu. Bu artışlar daha çok Süveyş Kanalı yoluyla olduğu gibi; gemi balast suları, insan eliyle taşınma ve yapışma gibi sebeplerle de yaşanıyor. Yeni ortama giren birçok zehirli balık, deniz anası gibi türler turizm, balıkçılık gibi faaliyetleri olumsuz etkiliyor. Ayrıca zehirli balıkların yenilmesi halk sağlığı için yeni sorun alanları oluşturuyor. Özellikle balon balığı başta olmak üzere balıklar için yeni tedbirler gerekebilir. Sadece Marmara Denizi'ne Süveyş kanalı, gemi balast suları³ ve diğer yollarla gelen 90 kadar yabancı tür bulunuyor⁴. Günümüzde Akdeniz'de 600'ün üzerinde Kızıldeniz türü tanımlandı ve henüz tanımlanmamış türlerin olması muhtemel (Galil ve diğ. 2015). Yerli olmayan türlerin yönetimi ve kont-

Kaynakça

[1] Cramer, W., Guiot, J., Fader, M., Garrabou, J., Gattuso, J.P., Iglesias, A., Lange, M.A., Lionello, P., Llasat, M.C., Paz, S., Peñuelas, J., Snoussi, M., Toreti, A., Tsimplis, M.N., Xoplaki, E. (2018) Climate change and interconnected risks to sustainable development in the Mediterranean. Nature Climate Change 8: 972- 980.

[2] TUDAV, İklim Değişikliği ve Denizler Raporu, 2017

[3] Balast suyu tüm gemilerin, geminin ağırlık merkezini ve batma miktarını ayarlamak için bazı özel tanklara aldıkları deniz suyunun adı. Yük alındığında balast suyu boşaltılıyor, yük boşaltıldığında da balast tankları deniz suyu ile dolduruluyor.

[4] TUDAV, İklim Değişikliği ve Denizler Raporu, 2017

rolü, koruma biyologlarının önümüzdeki yıllarda karşılaşacağı en büyük zorluklardan biri olarak öngörülüyor.

8 Koruma Alanlarının Eksikliği

Uluslararası Deniz Hukuku'na göre kıyı devletinin egemenliği ve egemenlik yetkileri açık denizlere kadar uzanmaz. Kıyı devletinin yetkisi ancak iç suları, kara suları, münhasır ekonomik bölgesi, takımda içi suları ve kıta sahanlığını kapsar. Açık denizlerde deniz seyir serbestliği ve bayrak devletinin yetkili ilkeleri geçerlidir. Bu ilkelere göre tüm devletler açık denizlerde bulunan canlı ve cansız kaynaklarından serbestçe faydalanabilirler. Ne var ki açık denizlerde bulunan deniz varlıkları insan kaynaklı faaliyetlerden büyük zarar gördü ve görmeye devam ediyor. Bunu yönetebilmek için ulusal yetki alanları dışında kalan açık denizlerin korunması ve yönetilmesi için uluslararası korunma alanlarına ihtiyaç var.

Aylık birden fazla dergi alıp, bunları okullara ulaştırarak gençleri Greenpeace ile tanıştırmaya ne dersiniz?

Merhaba,

Bildiđiniz üzere Greenpeace Akdeniz Dergi, yalnızca çevre hakkında ve ana akım medyada yer alamayan gelişmeler üzerine yayın yapmaktadır. Bu haberlerin ve bilgilerin daha erişilebilir ve yaygın olması için dergilerimizi mümkün olduğunca fazla kişiyle paylaşmak istiyoruz.

Dilerseniz 1 adetten fazla dergi hak edişlerinizi sizin adınıza bizlerle iletişime geçen, okumaya ve gelişmeye hevesli öğrencilere iletiyoruz. Fazla sayıdaki dergilerinizi kendi çevrenize iletmek isterseniz, “**BANA**” yazıp 2322’ye mesaj atabilirsiniz.

GREENPEACE

Kampanya katılım SMS bedeli Türk Telekom, Türkcell ve Vodafone için SMS başına KDV ve OİV dahil 0,65 TL’dir. Operatörler kısa mesaj birim fiyatlarında meydana gelecek değişiklikleri aboneye yansıtmı hakını saklı tutar.